

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/12778,Papierem-w-system-Prasa-drugoobiegowa-w-PRL.html>
2019-09-20, 16:01

Papierem w system. Prasa drugoobiegowa w PRL

Papierem w system. Prasa drugoobiegowa w PRL, red. Marta Marcinkiewicz, Sebastian Ligarski, Szczecin 2010, 238 s.

Album wydany w serii „Rok Kultury Niezależnej”.

Prasa podziemna (drugoobiegowa), czyli wydawana bez zgody władz PRL, stanowiła fenomen wydawniczy, który nie ma swojego odpowiednika na świecie. Była jednym z najważniejszych oręży opozycji w walce z komunistycznym reżimem. Bogactwo tytułów oraz nakłady były dowodem na odwagę oraz determinację polskiego społeczeństwa w walce o wolność słowa. Czasopisma podziemne były wydawane tuż po wojnie przez organizacje niepodległościowe, a następnie przez różne grupy opozycyjne, Solidarność, ale także organizacje młodzieżowe, studenckie, duszpasterstwa i wiele innych. Do 1956 r. pisemka nie miały szerokiego grona odbiorców, stanowiły jednak dowód na to, że nie całe społeczeństwo, jak głosiła propaganda, budowało swoją nową, socjalistyczną ojczyznę. Ich rozkwit przypadał na lata 1976–1989, zaś apogeum stanowił rok 1981, kiedy prasa stała się „tubą” idei i haseł Solidarności.

Prezentowany album nie ma charakteru całościowego przeglądu ukazujących się w PRL-u czasopism drugoobiegowych. Świadomie zrezygnowano z analizy ich zawartości treściowej czy deklaracji ideowych poszczególnych organizacji, które zajmowały się ich wydawaniem. Jego celem jest przybliżenie masowego zjawiska, jakim było wydawanie nieocenzurowanych wydawnictw ciągłych, które trafiały wprost w ręce odbiorcy spragnionego innego od propagandowej „papki”, żywego, a co najważniejsze, niezakłamanego słowa. Zjawiska niezwykle ważnego i interesującego, które bezsprzecznie przyczyniło się do osiągnięcia ostatecznego celu, jakim była demokratyzacja polskiego systemu politycznego. Nie możemy również zapomnieć o ludziach, którzy ten fenomen tworzyli. Zarówno o tych, którzy zajmowali się pisaniem i redagowaniem tekstów, jaki i o tych, często bezimiennych, którzy z narażeniem życia, nie zważając na warunki, drukowali je, a następnie kolportowali. O tych, którzy dostarczając prasę społeczeństwu, wierzyli, że wolne słowo ma większą moc i siłę niż czołgi i karabiny w rękach władzy totalitarnej.

Ujęte w albumie teksty – poświęcone głównie powojennej prasie konspiracyjnej, prasie młodzieżowej, zakładowej, skierowanej do rolników, gazetkom wydawanym w ośrodkach dla internowanych, na emigracji, ale także wprowadzanym przez aparat bezpieczeństwa (fałszywkom) – oraz ikonografia (m.in. zdjęcia wykonane przez funkcjonariuszy SB w czasie przeprowadzanych rewizji) służą przystępnemu zarysowaniu problematyki prasy

podziemnej. Celem jest ukazanie najważniejszych tytułów, ale również rozwianie pewnych mitów z nią związanych. Choćby tych dotyczących wielkości nakładów wydawanych gazetek, wówczas celowo zafałszowywanych, aby wprowadzić w błąd funkcjonariuszy SB, a dziś często nieświadomie zawyżanych we wspomnieniach drukarzy czy kolporterów. Z uwagi na miejsce powstania albumu szczególny nacisk został położony na wydawnictwa szczecińskie.

Fragment wstępu

Gdzie kupić publikacje:

[Księgarnie](#)[Księgarnia internetowa](#)[Oddziały IPN](#) [Sprzedaż wysyłkowa](#)[Dostępność Biuletynu IPN w placówkach Poczty Polskiej](#)